

Živiljenj. potrebitine	1. 1. 1920	Cene 1923	Povišek v %
mleko	2.50	17	580%
moka	8.—	33	312%
črn kruh	6.—	24	300%
krompir	2.—	8	300%
goveje meso	16.—	70	338%
mast	40.—	168	300%
fižol	4.30	28	551%
sol	1.60	16	900%
premog (tona)	230.—	1100	1378%
drva (1 m ³)	100.—	650	550%
moška obleka	1000.—	6000	500%

VALUTA:

krona v Curihu

1920: 6.— do 7.— 1923: 1.25.

Te številke so glede plač vzete z rodbino s 3 otroci in za IV. krajevni razred. Posnete so po uradnih listih, cene pa po takratnih poročilih. Gorenja tabela kaže nazorno, da dobi višje uradništvo danes le še polovico prejemkov iz l. 1920., sluge in poduradniki pa celo četrtino, številnejše družine pa še manj!

— **In kaj stori vlada?** Tik pred prvim marcem, da si ja ne more uradnik nakupiti še po stari ceni zaloge vsaj za en mesec, je izdal Gremij trgovcev sledeči razglas: **Podraženje cen v trgovinah.** Gremij trgovcev v Ljubljani sporoča: Zaradi podraženja cen v veletrgovinah in tovarnah so ljubljanski trgovci povišali cene v nadrobni prodaji nekaterim predmetom. Od 28. februarja dalje se bodo prodajali na drobno: sladkor kocke 1 kg 26 Din, sira 24 Din; cikorija Franck 1 kg 26 Din, pol kg 13 Din, četrt kg 6.50 Din, osminko kg 4.40 Din; milo; Gazela in Zlatorog: 1 kg 20 Din, Schicht 1 kg 21 Din; kava: najslabša sirova: 1 kg 44 dinarjev, najslabjša žgana 1 kg 56 Din; mast domača 1 kg 42 Din; olje, namizno liter 32 Din; petrolej liter 7 Din. — Vlada nam pa ni izplačala prvega niti onih grošev, ki nam jih je dovolila!

— **Program UJU.** Z današnjim številko pričnemo orlobovati poročilo odličnega našega tovariša g. Jovo P. Jovanoviča, sedaj šefa kabineta ministra prosvete in člana Glav. Odb. UJU. Ta razprava tvori temelj in podaja smernice za razpravo o našem načelnem programu. Opozorjamo tov. in okrajna učit. društva, naj si te številke lista shranijo in naj otvorijo razpravo o tem vprašanju. Priporočimo bo zbiralo tudi uredništvo »Učit. Tov.«

— **Prvi doktor pedagogike.** V »Zborniku« Slovenske Šolske Matice čitamo: Dne 23. novembra 1922 je bil na ljubljanski univerzi promoviran za doktorja filozofije g. Stane Rapč. Ljudskošolski učitelj v Ljubljani. Samo na sebi bi to ne bilo nič takega, kar bi se naj še posebej omenjalo v »Ped. Zb.«, Zanimiv pa bi vendar utegnil biti ta fakt v toliko, da je mladi doktor prvi — izmed naših promovirancev — ki je že predmet svojega znanstvenega prizadevanja pred vsem drugim vzel pedagogiko ter tako pravzaprav postal — »dr. ped.« In še zanimivejša, naravnost kulturno — interesantna, bo pač vest da si je dr. Rapč za torišče i svojega bodočega praktičnega udeleževanja izbral — področje ljudske šole. — Pri nas je že bilo takih primerov, da se ljudskošolski učitelj ni ustrašil žrtve, ki ji zahteva gimnazijska matura — kot pogoj za vstop na univerzo, ter se je slednjič dokopal — do doktorske časti. Toda taki se mi ne zde toliko interesantni, zato ne, ker se jim je, brž ko so imeli diplomu v roki, ali pa tudi že prej, porved začel obračati bolj »višku« češ — ah, samo da se otresem ljudske šole... — Moj junak

da namreč »z l se liže, z o se poje« in »proč s fračarskim l-om in živio široki demokratski o!« ter da — »jo dobi po glavi, kdor se bo protivilo«. Seveda je s svojo iznajdbo slavno pogorel...

Da se povrnem k stvari. Novčan je s svojo salomonsko rabsodbo zasledoval politične cilje. In če rečem, da jih zasleduje tudi naredba, nisem povedal nikomur nič novega. Zdaj pa bi najrajši nehaj, sicer... Pa saj bom samo še to povedal. Mnenja sem, da jezik ni kemična prvina, ki bi jo lahko po poljubnosti pomešali z drugo in bi jo ta druga potem enostavno absorbirala. Take asimilacije so — morebiti — možne, ampak če so, potem samo in izključno samo potom postopne, počasne, naravne evolucije, nikdar pa ne bo noben Novčan in nobena naredba, ki bi hotela forsirati oziroma narekovati jo od tega in tega datuma, veljavno morda celo še za nazaj — drugega uspeha kot da rodi odpor in nava v vodo na demagoški mlin vseh številnih javnih in prikritih sovražnikov našega jugoslovanskega bratstva. Z drugo besedo — ravno nasprotje tega kar namerava. Kako se temu izogniti? To je tisto, kar noče izpod

je marveč dr. R. ki je prišel iz gimnazije se nato usposobil za ljudskošolskega učitelja in ki zdaj, z najlepšimi uspehi, z vsenčističja odhaja — v ljudsko šolo, oziroma na njeno področje. S tem činom dr. R. najvse razveseljivo izpričuje globoko pojmovanje pedagogiki poverjenega poslanstva: da bo moralni prepad, ki je v vsej strahoti zazjaj zlasti po vojnih letih, mogoče zasuti ter nad njim začeti z novo kulturno le tedaj če je najprej z dotoki novega znanstveno čim globlje fundiranega življenja primerno razmahne tista vzgojna naprava, ki se bodo z njo najbolj da'e zajeti najširše plasti našega naroda — ljudska šola! Naj bi dr. Rapčtu prav kmalu sledili še drugi kongenialni tovariši! — K. O.

— **V posebnem članku se je spomnila dr. Ivana Tavčarja »Narodna Prosveta«**, osrednje glasilo Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva v 15. številki t. l. Podrobno opisuje njegova dela. — Enako se ga spominja tudi »Učiteljski list«, glasilo »Zveze slovanskih učiteljskih društev v Trstu«, ki pravi ob koncu: »Tržaško učiteljstvo ohranj blagopokojniku še posebno drag spomin: kajti boj, ki ga je bil umrl predsednik »Učiteljskega društva«, Štipe Ferluga, za svoje stanovske pravice, je izvojeval pri zadnji instanci na Dunaju poslanec dr. Ivan Tavčar.«

— **Pri pogrebu dr. Ivana Tavčarja** je bilo poleg pov. UJU oficijelno zastopano tudi Ljubljansko učiteljsko društvo.

— **Slika dr. Ivana Tavčarja** za šole in v okras vsaki domači hiši izda v najkrajšem času Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Opozorjamo na današnji inserat.

— **Poziv blaginikom okrajnih učiteljskih društev!** Ob priliki seje širjega sosveta so prejeli predsedniki (namestniki) okrajnih učiteljskih društev po 3—5 izvodov brošure »Unifikacija i reforma osnovne škole« od I. Radovanovića v razprodajo med člani. Ker moramo poravnati račun pri Poverjeništvu UJU v Splitu pozivamo blaginike okrajnih učiteljskih društev, da takoj pošljejo denar od razprodanih izvodov »Glavnemu blaginštvu UJU v Ljubljani«, hkrati pa tudi nerazprodane izvide, da izroči poverjeništvu denar in nerazprodane izvide Pov. UJU v Splitu. Ne odlašajte!

— **Usposobljensni izpiti za občeljudske in meščanske šole** pred državno izpraševalno komisijo v Mariboru (na državnem moškem učiteljskem) se prično dne 23. aprila 1923. Pravilno opremljene prošnje za pripust naj se predlože po šolskem vodstvu pravočasno okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najkasneje do 16. aprila v rokah izpraševalne komisije. Kdor bi ne bil prepuščen, se bo pravočasno obvestil: posebna vabila k izpitu se ne bodo pošiljala. — M. Pirc, predsednik.

— **Nova šola za gluhozemo deco.** Doslej so gluhozemo deco iz Bosne in Hercegovine pošiljali v zavod za gluhozemo v Zagrebu. Ministrstvo za socialno politiko je sedaj ustreglo prošnji sarajevske zaščite dece da se v Reljevu ustanovi zavod za gluhozemo deco. Pokrajinska uprava za Bosno in Hercegovino je glede ustanovitve zavoda že ukrenila vse potrebno ter v ta namen imenovala dve kvalificirani učiteljici.

— **Tovariši — lovci!** Tvornica učit. in šolskih potrebščin v Ljubljani potrebuje v svrhu svojega obrata razne ustreljene ptice in živali, ki bi bile primerne za gačenje. V ta namen se naprošajo vsi tovariši-lovci, naj nam o prilikah pošiljajo take eksemplare. **Stroške in poštnino po-**

peresa. Rekli boste, da sem separatist in »lokalpatriot«. Nisem! Mislim pa, da ta pretopitev oziroma spojitev ni tako potrebna, kot smo si to sugerirali. Med nami in našimi južnimi brati je razlika v jeziku mnogo manjša kot n. pr. med severnim in južnim Italijanom ali belgijskim in Francozom z Riviere. In če tam ne pride nikomur na misel, da bi ju zblževal in prepaal, če tam ni potrebno, kako da bi bilo pri nas? Če se nečemo pravdati za oslovo senco, moramo priznati, da jezik oziroma razlika v dialektih njegovih nikakor ne vpliva ne na politiko, ne na narodno gospodarstvo, ne na umetnost, sploh nikakor na strukturo njegovega mentaliteta. Učili se bomo srbohrvaščine vsi radi, tisočkrat rajši, kot smo se nemščine, ampak naj nam puste, kar nam je bilo sveto tako dolgo, naš materni jezik! In pa še eno: Popolnoma nič ne dvomim, da je popolnoma nemogoče izvati živ jezik, pa bilo z ognjem in mečem ali z naredbo ali s sistemom, ne danes, ne v sto letih, sploh ne — hotê. In povrh še jezik, ki je bil cepčen komaj predvčerajšnjim ki je svoje najlepše cvetove odprl šele s'noči... Moji nasprotniki pra-

vrnemo. Na delo tedaj: procvit naših gospodarskih podjetij je korist celotne naše organizacije, ker se čisti dobiček od njih uporablj izključno za organizacijo in narodno-kulturne namene!

— **Ko Ljubljanski člani Slovenske Šolske Matice** se naprošajo da pridejo po knjige v »Učiteljsko tiskarno« ali pa jih prejmejo skupno potom šolskih vodstev. — Poverjenik.

† **Umrli je dne 22. svečana t. l. v Gotenichah** na Kočevskem tamošnji šolski voditelj gosp. Ivan Poznik. — Rojen je bil l. 1861. na Mlaki v Kočevskem. Obiskal je osnovno šolo v Stari cerkvi, gimnazijo v Kočevju in učiteljske v Ljubljani. — Zrelotni izpit je napravil l. 1881, usposobljenostni pa l. 1883 v Ljubljani. — Služboval je potem na osnovnih šolah na Kočevskem in sicer: »V Polomu, v Dragi, v Grčaricah, zopet v Polomu, v Ovcijaku, v Lienvođu in končno v Gotenichah, kjer je dan pred smrtjo še poučeval. Prihodnji dan, četrtek, bi imel še ponavljalno šolo, a ni mogel več iz postelje. Prijazno ga vpraša soproga: »Li boš mogel danes v šolo?« »Ne draga moja, ne! Bom šel v večni raj, — bom danes umrl. — Skrbj za otroke!« — To so bile zadnje njegove besede. — Vsa prestrašena skoči po župnika. Kmalu po njegovem prihodu izdihne blago dušo. Ni si privoščil počitka do zadnje ure. — Kdor je poznal tovariša Poznika, posebno pa njegovi šolci, s katerimi je še v l. 1921 praznoval 40 letnico službovanja, ga bodo vedno imeli v dobrem spominu. — Zapustil je ženo in nepreskrbljene otroke. — Naj mu bo zemljica lahka!

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Po poročilih iz Koroške** so koroški Slovenci zelo nezadovoljni in razočarani nad rezultati beogradske konferenice. Koroški Slovenci so pričakovali, da se doseže na tej konferenci tudi glavni sporazum v tej smeri, da se popolnoma in definitivno uredi nacionalno vprašanje koroških Slovencev v Avstriji. Koroški Slovenci so se nadejali, da bo beogradska vlada končno pritisnila na Avstrijo, da začne izvrševati v mirovni pogodbi jasno začrtane določbe o narodnih manjšinah. Kot temeljne točke sporazuma so postavili koroški Slovenci: otvoritev narodnih slovenskih šol povratek izgnanih slovenskih učiteljev, pravico ustanavljanja slovenskih narodnih društev in drugih gospodarskih organizacij in garancije za popolno politično in kulturno svobodo. Obveznosti, ki jih je Avstrija prevzela v mirovni pogodbi, absolutno še do danes niso izpolnjene. Koroški Slovenci so veliko pričakovali od potovanja avstrijskega zveznega kancelarja v Beograd, a sedaj je jasno, da so v svojih zahtevah doživeli popolno razočaranje. Glavno krivdo v tem oziru pripisujejo površni osti naše diplomatsko-informativne družbe, ker se nista niti dunajsko poslanstvo niti konzulat v Celovcu zadostno zanimala za položaj koroških Slovencev.

— **Italijanska šola v Solkanu.** Kakor poroča »Edinost«, se delajo priprave za otvoritev italijanske šole v Solkanu pri Gorici. V Italiji, kjer bi bile šole mnogo bolj potrebne najbrže ne odvajajo s tako vnuem novih šol.

— **Kzi so zahtevali koroški Slovenci in kako jih je vlada unoštevala?** Pred bogatiji naše vlade z Nemci in avstrijskim državnim kanclerjem je slovenski viho, da se bo zgodilo vseeno, da se mora... Če se bo zgodilo, naj se v božjem imenu... Imam pa zadoščenje, da tega ne bom nikdar doživel... In še drugo zadoščenje, še čisteše, ker je egoistično, da namreč ne dožive tega tudi ne moji nasprotniki...

Če smo se s fonetičnim pravopisom približali, smo storili vse, kar smo smeli.

Gospoda — jezik, ki je bil našim pradedom edina svetinja ki jim je ni mogel streti ne Hun, ne Madžar, ne Turak, ne Rim, ne Habsburžan — 1000 let nihče —, ta jezik ne sme umreti! Jezik, ki je edini dožil naše očete in matere, da niso žalostno propali v najhu ših časih, — ta jezik je zaslužil lepšo in častnejšo usodo, kot pa da ga zdaj mi svobodni sinovi sami obsodimo med adakta v slovstv. zgod. arhiv... Ta jezik ne sme umreti... In pa — bodite mirni... Jezik, ki e še tako mlad in močan da nam je šele v današnji generaciji pognal Cankarja in Zupanciča, ta jezik bo živel. Večno! Da pa bo živel slavno in da bo rasel in se razcvital — to bodi naša skrb in naše veselje in naš donos in naše — delo!

Ernest Tiran.

narod na Koroškem stavil na našo vlado v glasilu »Koroški Slovenec« sledeče zahteve: »Hočemo slovenske šole« — piše »Koroški Slovenec« — »in slovenske učitelje! Imamo učitelje, a so pregnani in jim je povratek nemogoč. Hočemo svobodo pri ustanavljanju gospodarskih naprav in organizacij! Naše zadrage naj poslujejo neovirano in svobodno. Hočemo svobodo za naša kulturna društva! Dovolijo naj se tečaji, igre, narodne prireditve. Hočemo slovenskega jezika zmožne uradnike predvsem nepristranske sodnike! Hočemo zaščito od orožništva proti napadom od raznih nam nasprotnih plačanih elementov! Mi plačujemo davke in prisilna posojila, mi hočemo tudi narodno in kulturno svobodo, pravico in enakopravnost z drugimi državljani republike Avstrije. Ne prosimo, zahtevamo to ne samo na podlagi raznih pogodb, ampak po pravicah človečanstva! Brez rešitve našega vprašanja bo jasen sporazum med Jugoslavijo in republiko Avstrijo nemogoč.«

Učiteljski pravnik.

— **Š Učiteljem, bivšim vojakom.** ki so im po naredbi Urad. lista štev. 110 od 24. oktobra 1922 priznana vsa leta, ki so jih izgubili radi vojne, tudi v povšice je potreba vložiti vlobo za pripoznanje let in z navedbo potrebnih podatkov.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl Arsene Lupin, gentelman — vlomilec** Maurice Leblanc. Poslovenil Vladimir Levstik. Založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi 40 Din. Str. 229.

— **kpl Morski razbojnik.** Spisal kapitan Frederick Marryat. Iz angleščine prevedel J. M. Založila knjigarna Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bamberg v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi 36 Din. Str. 192.

— **kpl Knjiga za Tebe.** Marguerite Buratt-Provius. Poslovenil Alojz Gradnik. Cena elegantno vezani knjigi 32 Din. Izdala in založila knjigarna Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bamberg v Ljubljani.

— **kpl Prigode čebelice Maje.** Roman za deca. Waldemar Bonsels. Poslovenil Vladimir Levstik. Cena elegantno vezani knjigi z osmimi slikami 40 Din. Izdala in založila knjigarna Ig. pl. Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. (O knjigi še izpregovorimo.)

Književnost in umetnost.

— **k Vanredni broj Glasnika** ministrstva narodnega zdravlja. O tuberkulozi. Sadržaj: Pravilnik o radu antituberkuloznih dispanzera; Dr. G. Bogič: Komparativna statistika tuberkuloze v Jugoslaviji i u nekim susednim zemljama; Dr. Vjek. Kušan. Pitanje tuberkuloze s medicinskog i socijalno-higijenskog gledišta; Dr. Drag. Popović: Upustva za sestre u dispanzeru; Dr. Kun: Izveštaj o osnivanju i radu škole za sestre pomoćnice u Zagrebu. Spisak antituberkuloznih dispanzera; Obrazac za mesečni izveštaj dispanzera. — Izdaje Ministarstva Narodnog Zdravlja, Beograd.

— **k Dve novi knjigi.** I. Arsene Lupin, gentelman-vlomilec, Maurice Leblanc. Poslovenil Vladimir Levstik. Ze ime prevajalca nam pove, da je v knjigi nekaj privlačnega, kar bo vzbujalo in vzdržalo čitalčovo napetost in vztrajnost pri čitanju. Levstik je znan že med nami po svojih prevodih in tudi originalih: njegov jezik je čist, izklesan in bogat na besednem zakladu — samonikel. Njegovi prevodi se čitajo lahko in z užitkom. Predstojeca knjiga ima sledečo vsebino: Aretacija Arsena Lupina. — Arsen Lupin v zaporu. — Arsen Lupin pobegne. — Skrivnostni potnik. — Kraljičine orglje. — Srčna sedmica. — Blagajna gospe Imbertove. — Črni biser. — Herlock Holmes pride prepozno. II. **Morski razbojnik.** Spisal kapitan Frederick Marryat. Iz angleščine prevel J. M. Vsebina: V Biskajskem zalivu. (Med Španijo in Francijo). — Stari samec. — Vihar. — Luknja v ladji. — Stara devica. — Pomorski kadet. — Sleeper's Bay. — Napad. — Zajetje. — Na neščinem otoku. — Rešitev. — Poročnik. — Na suhem. — Srečanje. — Zmota. — Pri otokih Kalkos. — Sodba. — Knjige bodo zelo dobro služile našim ljudskim knjižnicam, ker bo ljudstvo sigurno zelo rado segalo po njih.

— **»Zvonček«**, februarška številka ima sledečo vsebino: 1. Jos. Vandot: Polž. Pesem. 2. Ivo Trošt: Ratko Lipovec. Pripovedka izpod Krima. 3. Matija Pirc: Maribor. Opis s 3 podobami. 4. Fr. Ločnikar: Poslednji smehljaj. Pravljica. 5. Kropa na Gorenjskem. Podoba. 6. Silv. Košutnik: Kaznovan ponom. Pripovedka. 7. Anica: Novica. Pesem. 8. Janko Leban: Neuslužni Ivo. Povest. 9. Ulva: Miklavž, Grdavič in Dušan. Pesem. 10. Nadin Nevenko: Stanko in muca. Pesem. 11. Anton Vogrinec: Angelica in škorček. Povest. 12. Desanka: Naša Alenčica. Pesem s podobo. 13. Pouk in zabava. 14. Kotiček gospoda Doropoljskega.

Naša gospodarska organizacija.

— **g Članarina in darila za učiteljski konvikt.** Na račun mesečne plače: Miroslav Repovž, učitelj na l. m. deški osnovni šoli 10 Din in Jakob Dimnik, nadučitelj 10 Din.